

Eesti Sotsiaalkaitseminister

info@sm.ee

Riigikogu Sotsiaalkomisjon

sotsiaalkomisjon@riigikogu.ee

Eesti Linnade ja Valdade Liit

info@elvl.ee

Kuupäev digitaalalkirjas nr 1-8-2/21/13

MTÜ Lastekaitse Liit täiendus Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni (ESTA) pöördumisele sotsiaalala töötajate töötasude, töötingimuste ning professionaalse arengu toetamise küsimuses

Olles korraldanud lastekaitsetöötajatele süsteemselt täiendkoolitusi alates 2013, avaldab Lastekaitse Liit heameelt, et koalitsioonilepingus on rõhutatud ka lastekaitsetöö väärtustamist. Sõltub ju kogukonna laste heaolu osaliselt sellestki kui hästi on tagatud vastava omavalitsuse lastekaitsetöötaja heaolu, st kas tal on piisavalt aega, oskusi, ressursi ja teenuseid, mida nii ennetuseks kui ka abivajaduse korral pakkuda. Laste ja perede heaolu toetamine on ühiskonna jätkusuutlikkuse aspektist ülioluline, sest investeeringud mõjusatesse ennetustegevustesse toovad pikaajalist kasu nii lastele, peredele ja ka ühiskonnale tervikuna.

Regionaalne ebavõrdsus ja selle süvenemine on Eestis jätkuvalt suureks väljakutseks¹. Statistika ja erinevad uuringud osundavad ebavõrdsusele tervises, erinevustele mh teenuste, tugispetsialistide, huvihariduse jpm kättesaadavusel². Jätkuvalt on probleemiks ka lastekaitsetöötajate ebapiisavus kohtadel. Kui ei ole piisavalt lastekaitsetöötajaid, satub ohtu laste heaolu tagamine omavalitsuses ja me ei saa rääkida tulemuslikust ennetustööst. Kusjuures ÜRO Lapse Õiguste Komitee 2017. aastal tehtud lõppjäreldestes Eesti teise kuni neljanda perioodilise aruande kohta³ on soovitanud, et riik reguleeriks täiendavalt kohalike omavalitsuste kohustusi lastekaitsetöötajate ametikohtade loomise osas.

¹ Kattai, K., Lääne, S., Noorkõiv, R., Sepp, V., Sootla, G., Lõhmus, M. (2019) Peamised väljakutsed ja poliitikasoovitused kohaliku omavalitsuse ja regionaaltasandi arengus. Analüüsi lõpparuanne. Tallinna Ülikool. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2014/11/L%C3%B5ppraport_V%C3%A4ljakutsed-ja-soovitused-KOV-ja-regionaalarengus_31.01.2019.pdf

² Puudega lastega perede toimetuleku ja vajaduste uuring 2017. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.epikoda.ee/puudega-lastega-perede-toimetuleku-ja-vajaduste-uuring-2017/>; aga ka <https://novaator.err.ee/603403/oigus-huviringides-osaleda-ei-ole-koigile-eesti-lastele-vordselt-tagatud-ja> https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/minimumelatis_lopparuanne.pdf

³ Komitee arutas Eesti kombineeritud teist kuni neljandat perioodilist aruannet (CRC/C/EST/2-4) oma 2167. ja 2169. kohtumisel (CRC/C/SR. 2167 ja 2169), mis peeti 17. ja 18. jaanuaril 2017, ning võttis oma 2193. kohtumisel, mis peeti 3. veebruaril 2017. Lõppjäreldestes Eesti teise kuni neljanda perioodilise aruande kohta. ÜRO Lapse Õiguste Komitee. CRC/C/EST/CO/2-4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.sm.ee/et/lapse-oigused-ja-heaolu-0>

ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklite 3 ja 12 kohaselt saavad kõik asjaomased ametkonnad, sh lastekaitse aidata tagada lapse õigusi, seades alati esikohale lapse huvid ning võttes arvesse lapse arvamust. Selleks tuleb rakendada kõiki meetmeid, sh kindlustada, et vastavates teenistustes oleks piisavalt sobivaid töötajaid. Oleme Eestis juba aastaid olukorras, kus lastekaitsetöötajate ülekoormatus ja läbipõlemise oht on suur probleem. Ennetustööks, mis pikemas perspektiivis aitaks töökoormust vähendada, ei jää tihti piisavalt aega⁴. Töötajad vahetuvad sageli, põhjuseks suur töökoormus ja emotsionaalne pinge, avalikkuse kõrged ootused ja tihti ka negatiivne avalik tähelepanu. Lastekaitse tekitab palju emotsioone, sest see on üks väheseid ametialasid, kus tuleb sekkuda perede otsustusõigusesse ja isikuvabadusse ka inimeste tahte vastaselt.

Merike Aasmäe magistritööst (2019)⁵ selgus, et lastekaitsetöötajate hinnangul soodustavad läbipõlemist ülekoormatus ja tööülesannete hägusad piirid, emotsionaalne kurnatus, negatiivne meediakuvand, ületunnitöö, puudulikud tugiteenused, vähene toetus töökohas, klientide negatiivne suhtumine, ebakindel tööühkkond, paberitöö rohkus ning madal töötasu.

COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslikud tagajärjed on erineva spetsialiseerumise tõttu sektorite ja piirkondade lõikes tõenäoliselt erinevad. Sellega kaasneb oht, et riigisisesed erinevused Eestis veelgi suurenevad. Toetus lastega peredele oli ja on pandeemia ajal väga tähtis, sealjuures on lastekaitsetöötajatel oluline roll toetuse tagamisel abivajavatele peredele. Lastekaitseüsteem peab suutma kiiresti reageerida⁶ Uuringud⁷ näitavad, et lastekaitsetöös on pandeemia ajal mitmeid asjaolusid, mis teevad töö tavapärasest keerulisemaks. Lastekaitsetöötajad on samuti eesliinitöötajad, kes vajavad toetust, et tagada abivajavate laste ja perede heaolu.

Lastekaitsetöö nõuab mitmekülgeid oskusi ja teadmisi ning pidevat enesetäiendamist ja õppimist. Vastavalt lastekaitseadusele peab lastekaitsetöötajal olema erialane ettevalmistus ja kõrgharidus, ning ta peab hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele.

MTÜ Lastekaitse Liit, Tervise Arengu Instituudi, Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti koostöös 2020 augustis korraldatud lastekaitsetöötajate suvekooli tagasisides markeerisid lastekaitsetöötajad oma igapäeva töö toetamiseks vajadustena: väiksem töökoormus ja rohkem lastekaitsetöötajaid; töötamist toetavad meetmed; tööd väärtustav töötasu; juhised ja ühtne praktika; mõistmine ja tunnustus; teenused.

⁴ Viira, A (2017). Kohaliku tasandi lastekaitsetöö tulemuslikkuse suurendamine ja jätkusuutlik arendamine. Sotsiaalministeerium. Arvutivõrgus kättesaadav https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/kohaliku_tasandi_lastekaitsetoo_tulemuslikkuse_suurendamine_ja_jatkusuutlik_arendamine.pdf; Aasmäe, M. (2019) Lastekaitsetöötajate läbipõlemisest ja selle põhjustest. Magistritöö. Käsikiri. Tallinna Ülikool; Saar, H. (2019) Lapsesõbralik lastekaitse – lastekaitsetöötajate vaade. Sotsiaaltöö, 3, 36-41. Arvutivõrgus kättesaadav: https://tai.ee/images/3_2019_Lapsesõbralik_lastekaitse_Saar_lk36_41.pdf

⁵ Aasmäe, M. (2019) Lastekaitsetöötajate läbipõlemisest ja selle põhjustest. Magistritöö. Käsikiri. Tallinna Ülikool

⁶ Sistoraris, M., Fallon, B., Miller, S., Birken, C., Denburg, A., Jenkins, J., Levine, J., Mishna, F., Sokolowski, M., Stewart, S. (2020). Child welfare and pandemics. Toronto, Ontario: Policy bench, Fraser Mustard Institute for Human Development, University of Toronto.

⁷ Loe lähemalt: <https://www.tai.ee/et/valjaanded/ajakiri-sotsiaaltoe/sotsiaaltoeoe-2020-3/lastekaitsetoeoe-covid-19-pandeemia-ajal-eestis>

MTÜ Lastekaitse Liit palub eelnevat lastekaitse süsteemi arendamisel ja lastekaitsetöö – ja töötajate väärtustamisel arvesse võtta. Vähendamaks omavalitsuste vahelist ebavõrdsust lastekaitsetöötajate tasustamisel ja tõstmaks lastekaitsetöötajate motiveeritust teeb Lastekaitse Liit ettepaneku panna paika riigi poolt kinnitatud töötasu piirid, ning siduda töötasu määrad teaduskraadi omamise ja kutse omandamisega. Samaselt haridussüsteemis kasutusel oleva õpetajate tasustamise skeemiga.

Lastekaitse peab olema kvaliteedilt selline, et see tagab lapse õiguse turvalisele kasvukeskkonnale, tasakaalus ja mitmekülgsele arengule ja erilisele kaitsele. Kvaliteetne lastekaitsetöö eeldab hästi toimivat süsteemi, pädevaid spetsialiste, aega ning piisavaid finants- ja inimressursse. Nagu ütleb 2019 aastal Soomes ametisse valitud lasteombudsman Elina Pekkarinen, on väljastpoolt tulevat pinget võimalik taluda, kui lastekaitsetöötajatele pakutakse piisavalt tuge, neil on parajalt kliente ning võimalus koolituseks ja supervisiooniks⁸.

Meie ühiskonnal peab olema rohkem julgust ja tahet investeerida sellesse, et lapsed ning pered saavad abi võimalikult varajases etapis ja ilma viivitusega. Samal ajal peavad olema tagatud kvaliteetse lastekaitsetöö eeldused. Ainult nii saab parimal viisil aidata lastekaitse teenust vajavaid lapsi ja peresid kooskõlas nende vajadustega.

Loodame igakülgsele koostööle ning oleme valmis edaspidi jätkuvalt protsessi panustama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Varje Ojala

MTÜ Lastekaitse Liit juhatuse liige

Helika Saar helika.saar@lastekaitseliit.ee

⁸ Saar, H. (2019) Lapsesõbralik lastekaitse – lastekaitsetöötajate vaade. Sotsiaaltöö, 3, 36-41. Arvutivõrgus kättesaadav: https://tai.ee/images/3_2019_Lapsesõbralik_lastekaitse_Saar_lk36_41.pdf